

Gemeente Heerde

Beleidsnotitie Bibliotheek Noord-Veluwe 2022-2025

1. Inleiding

De nieuwe beleidsperiode 2022 -2025 vraagt om een herziene beleidsnotitie bibliotheekwerk van de gemeenten Elburg, Epe, Hattem, Heerde en Oldebroek voor de Bibliotheek Noord-Veluwe. De wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) is op 1 januari 2015 van kracht geworden en nog ongewijzigd, maar de maatschappij blijft veranderen en dus de positie van de bibliotheek ook. Een goed voorbeeld daarvan is de rol van de bibliotheek tijdens de corona-crisis. Als gevolg van de evaluatie van de Wsob is in 2021 een Bibliotheekconvenant gesloten tussen verschillende landelijke partijen en wel voor de periode 2020-2023 over de bijdrage van de bibliotheek in Nederland aan maatschappelijke opgaven. In deze notitie wordt ook daarmee een verbinding gemaakt.

1.1. Terugblik

In de afgelopen beleidsperiode (2018-2021) is er op een open en constructieve manier inhoud gegeven aan de samenwerking in de regio Noord-Veluwe. De bibliotheek heeft zich een stevige plek verworven en heeft zich ontwikkeld tot een ondernemende en toekomstgerichte organisatie. Er staat dan ook een bibliotheek die binnen de financiële mogelijkheden voldoet aan de gestelde eisen en die de kernfuncties goed uitvoert.

In de stuurgroep is constructief samengewerkt tussen de gemeenten en de bibliotheek om een sober en doelmatig bibliotheekwerk te realiseren. De kracht van samenwerking in de regio ligt in het feit dat gemeenten zich verbonden voelen in hun verantwoordelijkheid om het bibliotheekwerk in de eigen gemeente, maar ook in de regio, goed vorm te geven. Als regio kunnen wij trots zijn op de manier en de inhoud van samenwerken. Dit heeft onder meer geresulteerd in de voorliggende beleidsnota.

In de afgelopen beleidsperiode springt de corona-crisis, die in maart 2020 aanving, er nadrukkelijk bovenuit. Landelijk, Europees en mondiaal belandden we in een situatie die niemand nog kende. Dit vroeg om een hoge mate van flexibiliteit en aanpassing en de bibliotheek heeft laten zien daaraan te kunnen voldoen. De bibliotheek speelde in op de mogelijkheden die er nog wel waren en de Afhaalbieb werd een feit. Daarmee gaf zij op een goede manier invulling aan de rol die de bibliotheek in de eerste plaats heeft; het ter beschikking stellen van informatie en bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur. Vele inwoners van onze gemeenten hebben dankbaar gebruikt gemaakt van de afhaalbieb. Daarnaast bleef waar mogelijk de ondersteuning aan het Voorschoolse en basisonderwijs doorlopen. De verschillende leesconsulenten bleven hun werk doen op de Bibliotheek op School-scholen in het werkgebied. Online werden activiteiten vormgegeven.

De crisis is nog niet voorbij en de bibliotheek blijft alert op kansen en mogelijkheden die zich voordoen om haar rol zo goed mogelijk in te vullen. De gewijzigde 'wereld' vraagt flexibiliteit en creativiteit en ook herbezinning op de invulling van de vijf wettelijke taken. Het bibliotheekconvenant geeft hierbij ook richting.

1.2. De bibliotheek levert waarde: voor individu en samenleving

De samenleving verandert, de bibliotheek verandert mee. Zo is het de afgelopen decennia gegaan en zo zal het zeker blijven gaan. De constante factor is dat de bibliotheek er voor iedereen is die zich wil ontwikkelen, die wil lezen, die wil leren, studeren of die zich wil informeren. De omstandigheden waarbinnen de bibliotheek haar taken uitvoert zijn revolutionair veranderd. De dynamiek van de bibliotheek zien we ook terug in een veelheid aan maatschappelijke en culturele activiteiten. Haar dienstenpakket is steeds breder geworden. Van een plek waar je kennis en

informatie opdoet en een boek leent, is de bibliotheek een laagdrempelige ontmoetings-, studie- en werkplek geworden, waar je gemakkelijk in contact komt met anderen. De bibliotheek is gegroeid in deze sociaal-culturele rol, waarin zij overigens graag samen met andere lokaal deskundige organisaties afstemt en optrekt; haar diensten zijn geprofessionaliseerd en de bibliotheek heeft kwaliteitszorg en certificering ingevoerd om de kwaliteit van haar dienstverlening blijvend te verbeteren.

De bibliotheek is een belangrijke lokale fysieke en digitale informatieknooppunt dat de persoonlijke ontwikkeling van burgers stimuleert en faciliteert. De bibliotheek schept essentiële voorwaarden voor blijven leren en de culturele en persoonlijke ontwikkeling van individuen. Hiermee levert de bibliotheek een cruciale bijdrage aan de kennis-samenleving.

2. Ontwikkelingen

2.1. Maatschappelijke trends

De samenleving om ons heen verandert in hoog tempo. Verbanden tussen mensen zijn meer en meer van tijdelijke aard. De bibliotheek kan een bijdrage leveren aan de toch gewenste sociale samenhang door voorzieningen in stand te houden en fysieke plekken voor ontmoeting te bieden. De technologische ontwikkelingen op het gebied van digitalisering volgen elkaar in snel tempo op: de opkomst van e-books, smartphones, tablets en sociale netwerken zijn niet meer weg te denken en vormen een onderdeel van de standaard collectie van de bibliotheek. Dit heeft een impact op de informatiebehoefte en de manier waarop de informatie wordt gezocht en verwerkt. De kennissamenleving die nu ontstaat, vraagt een actieve rol van de burger. De bibliotheek kan ervoor zorgen dat de zelfredzaamheid van de burger wordt uitgebouwd.

2.2 Landelijke ontwikkelingen

De bibliotheek, een vitale schakel in de kennissamenleving

De opdracht voor de openbare bibliotheek in 2025 is het leveren van een bijdrage aan de ontplooiing van het individu. De bibliotheek is een vitale schakel in een samenleving die het meer dan ooit van kennis en innovatie moet hebben. Ze is naast de school de enige instelling die garandeert dat iedereen toegang heeft tot informatie en bronnen om zichzelf te ontwikkelen. Decennia lang is drukwerk daarvan de belangrijkste drager geweest. In de toekomst gaat het om een veelheid aan soorten kennis en informatie. In databanken en elektronische boeken, op papier en in de hoofden van mensen. Mensen komen kennis halen en brengen. De bibliotheek is een knooppunt van allerlei vormen van kennis en informatie die op uiteenlopende manieren beschikbaar zijn en aan elkaar worden verbonden. Elke bibliotheek blijft actief invulling geven aan de vijf kernfuncties (lezen, leren, informeren, kunst & cultuur en ontmoeting & debat), en vult die op haar eigen manier in. Een steeds grotere rol speelt de bibliotheek rondom basisvaardigheden. Laaggeletterdheid is nog steeds een groot maatschappelijk probleem. In Nederland beheersen ongeveer 1.3 miljoen volwassenen in de leeftijd van 15-65 jaar de Nederlandse taal onder het eindniveau van het basisonderwijs. De bibliotheek biedt allerlei cursussen op het gebied van basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden). Het Taalpunt is daarbij de plek waar mensen terecht kunnen en deze is gevestigd in de bibliotheek. Ook preventief draagt de bibliotheek haar steentje bij aan de bestrijding van Laaggeletterdheid, door bijvoorbeeld Boekstart en de Voorleesexpress.

2.3 Huidig wettelijk kader:

De bibliotheekwet, voluit Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob), is op 1 januari 2015 van kracht geworden.

De openbare bibliotheek als publieke voorziening

De wet stelt opnieuw vast wat het doel is van de openbare bibliotheek, namelijk het geven van publieke toegang tot informatie en cultuur. Het noemen van het publieke karakter lijkt overbodig, maar het geeft aan dat er een duidelijk onderscheid bestaat tussen de openbare bibliotheken en niet-publieke partijen. Dit publieke karakter krijgt vorm in de waarden die de openbare bibliotheek heeft en die dus ook in de wet zijn opgenomen: betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit, pluriformiteit en toegankelijkheid.

De vijf functies van de openbare bibliotheek

In de wet wordt geformuleerd welke vijf functies een openbare bibliotheek heeft:

- a]** ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- b]** bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- c]** bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- d]** organiseren van ontmoeting en debat;
- e]** laten kennis maken met kunst en cultuur.

Een sluitend netwerk

De wet geeft aan te streven naar een sluitend netwerk van bibliotheekvoorzieningen. Dat betekent dat elke inwoner van Nederland toegang zou moeten kunnen hebben tot informatie en cultuur via de fysieke en de digitale bibliotheek. Daarvoor is in de wet netwerkverantwoordelijkheid belegd bij alle overheden. Om tot goede toegankelijkheid en dienstverlening in een sluitend netwerk te komen, is overleg en samenwerking nodig. In de nieuwe wet wordt deze samenwerking expliciet voorgeschreven om te voorkomen dat de bibliotheeksector uiteen valt in een verzameling losstaande instellingen. De verantwoordelijkheid voor het monitoren en het beheer van het netwerk ligt bij de Koninklijke Bibliotheek.

Het functioneren binnen het netwerk is gericht op:

- 1]** een gezamenlijke catalogus;
- 2]** deelname aan interbibliothecaire leenverkeer;
- 3]** een gezamenlijk collectiebeleid;
- 4]** deelname aan digitale infrastructuur;
- 5]** harmonisering van de administratie (m.b.t. leden en gebruiksvoorwaarden);
- 6]** ondersteuning van het onderwijs.

Certificeringseisen

De toetsing van de functies vindt plaats aan de hand van certificeringseisen. De wettelijke eisen zijn hiervoor dat de bibliotheek voldoet aan de vijf functies, zoals eerder omschreven, en deelneemt aan een sluitend netwerk zoals hiervoor is omschreven. Conform een overeenkomst tussen VNG en de VOB dient een bibliotheek gecertificeerd te zijn om aan dit netwerk deel te kunnen nemen.

De certificeringseisen zijn opgesteld om de kwaliteit van Nederlandse openbare bibliotheken te kunnen toetsen in het belang van alle bibliotheekgebruikers, maar ook in het belang van de gemeenten die zo inzicht krijgen in de kwaliteit en ontwikkeling van hun bibliotheek.

Certificering Taalhuizen

In 2020 is gestart met de certificering van de Taalhuizen. Begin 2021 was het Taalhuis Noord-Veluwe, waar de vijf taalpunten onder vallen, aan de beurt. Met als prachtig resultaat dat het Taalhuis Noord-Veluwe is gecertificeerd!

De beleidsvrijheid van gemeenten

In de Wsob zijn geen harde verplichtingen te vinden voor gemeenten en dus wordt de beleidsvrijheid van gemeenten niet ingeperkt als het gaat om het bibliotheekwerk. De minister heeft aangegeven dat hier bewust voor is gekozen. De primaire verantwoordelijkheid voor het in stand houden van bibliotheken wordt door de wet bij de gemeente gelegd. Dit geeft de gemeenten ruimte om na te denken over wat de maatschappelijke bijdrage moet zijn van de bibliotheek en wat het mag kosten. Zo kunnen bibliotheken meegroeien met lokale behoeftes en wensen. Terwijl de minister de verantwoordelijkheid expliciet bij de lokale democratie legt, stuurt zij met de wet de gedachtegang van de gemeenten wel aan, door het maatschappelijk belang van openbare bibliotheken opnieuw te definiëren en vast te leggen. Daarnaast zijn er nog een aantal andere handvatten in de Wsob te vinden die de positie van de lokale bibliotheek kan versterken. Deze zullen achtereenvolgens worden besproken.

Overlegverplichting

De in de Wsob vastgelegde overlegverplichting kan door een bibliotheek aangegrepen worden om haar positie te verstevigen in de relatie met de gemeente(n). Wanneer een gemeente zou besluiten om het bibliotheekwerk zover terug te brengen dat er van een bibliotheek, in de zin van wat de wet beschrijft, geen sprake meer is, dan is de gemeente verplicht om te overleggen met buurgemeenten, voorzieningen in de regio en andere betrokken partijen. Het doel van dit deel van de Wsob is de bibliotheekvoorziening toegankelijk te houden voor de inwoners. De wet maakt dit overleg een verplicht onderdeel van de lokale besluitvorming. De bibliotheek kan deze verplichting inzetten als bindmiddel bij het maken van beleid, zodat over de gemeentegrenzen heen gekeken wordt wanneer aan toekomstplannen voor de bibliotheek wordt gewerkt.

Zonder voldoende overleg voldoet een gemeente niet aan de eisen zoals die in de wet zijn gesteld. Er wordt geen sanctie gekoppeld aan het niet nakomen van de overlegverplichting.

2.4 Bibliotheekconvenant 2020-2023

Het bibliotheekconvenant is gesloten tussen de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB), het ministerie van OCW, de VNG, Interprovinciaal overleg (ipo), de nationale bibliotheek (KB) en Stichting Samenwerkende POI's (SPN).

Met het sluiten van het convenant beogen de partijen bibliotheken beter in staat te stellen bij te dragen aan actuele maatschappelijke opgaven. Daartoe leggen zij nu de focus op drie grote maatschappelijke opgaven:

1. het bevorderen van lezen;
2. het bevorderen van participatie in de informatiesamenleving;
3. het bevorderen van een leven lang ontwikkelen.

Het bevorderen van lezen

Verschillende onderzoeken en adviezen laten over een reeks van jaren een dalende leesvaardigheid, leesmotivatie en leesplezier zien. De Minister wil daartoe starten met een Leesoffensief om lezen onder jongeren en voorlezen aan kinderen te stimuleren. Als onderdeel van het Leesoffensief is er in het convenant afgesproken dat bibliotheken een extra impuls geven aan lees- en taalstimulering. De

aanvullende activiteiten zijn specifiek gericht op een aantal doelgroepen: jongens, leerlingen op het vmbo en leerlingen met een meertalige achtergrond. Deze doelgroepen hebben namelijk extra hulp nodig. Bibliotheken die hun collecties, expertise en activiteiten voor deze doelgroepen willen uitbreiden, kunnen hiervoor een financiële bijdrage ontvangen.

Het bevorderen van participatie in de informatiesamenleving

Digitalisering en technologie hebben een steeds grotere impact op vrijwel alle domeinen van ons leven. De burger die niet in staat is om digitale middelen te gebruiken, kan niet of minder goed meedoen in de samenleving. Dit heeft effecten voor de werkgelegenheid, voor het sociaal functioneren en voor het contact met de e-overheid.

De openbare bibliotheek is een van de partijen die samen met het onderwijs investeert in digitaal burgerschap en van jongs af aan in digitale geletterdheid. Bibliotheken helpen mensen zelfredzamer te worden door het aanbieden van cursussen en door burgers met vragen over de (digitale) overheid te ondersteunen met informatie. Ook kunnen bibliotheken doorverwijzen naar lokale organisaties die ook individuele vragen van burgers kunnen helpen oplossen.

Het bevorderen van een leven lang ontwikkelen

Veranderingen in de samenleving komen niet alleen voort uit digitalisering en technologische ontwikkelingen. Er zijn ook economische, demografische en sociale ontwikkelingen die gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de arbeidsmarktpositie van burgers.

Daardoor is het van belang om mogelijk te maken dat iedereen op een zelfgekozen manier en tempo mee kan blijven doen, kan blijven leren en de eigen vaardigheden kan blijven ontwikkelen. Bibliotheekvoorzieningen bieden voor iedereen een openbare, veilige en laagdrempelige (leer-en ontwikkel)plek. Het gaat zowel over non-formeel als informeel leren. En het gaat daarbij zowel om het opdoen van basisvaardigheden (zoals lezen, rekenen, digitale vaardigheden) als om het doorontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid. In het convenant is afgesproken dat het programma 'de Bibliotheek en basisvaardigheden' wordt gecontinueerd en dat daarnaast er een nieuw landelijk programma wordt opgezet met als titel 'Leven lang ontwikkelen'. Dit landelijk programma bevat onder andere een interactief leer- en ontwikkelplatform voor gebruikers van bibliotheken.

3. Doelstelling en kaders

3.1 Regionale doelstelling

De gemeenten Elburg, Epe, Hattem, Heerde en Oldebroek werken samen met de Bibliotheek Noord-Veluwe aan de volgende centrale doelstelling:

De Bibliotheek Noord Veluwe is dé basisvoorziening, inspiratiebron en ontmoetingsplek voor lezen, leren, informeren en participeren.

3.2 Regionale kaders

De kaders in deze paragraaf zijn ondersteunend aan de regionale doelstelling en gelden voor de Bibliotheek Noord-Veluwe en voor de gemeenten gezamenlijk.

De kaders:

1. *De bibliotheekvoorziening in de deelnemende gemeenten neemt deel aan het landelijke bibliotheeknetwerk*

2. *De bibliotheekvoorziening en de deelnemende gemeenten zetten zich in voor de bestrijding van laaggeletterdheid en voor leesbevordering.*
3. *Digitaal lezen door de bibliotheekvoorziening wordt gestimuleerd. De bibliotheek wordt beleidsmatig opgedragen om de leden van de bibliotheek te ondersteunen bij het lezen in brede zin.*
4. *Iedere burger van de deelnemende gemeenten heeft toegang tot en kan lid worden van een bibliotheekvoorziening. Sluiting van een bibliotheek door een gemeente geschiedt niet eerder dan na overleg met de naburige gemeente over de toegang van haar inwoners tot het lidmaatschap van de bibliotheek in de naburige gemeente.*
5. *In elk van de deelnemende gemeenten bevindt zich tenminste één vestiging die voldoet aan de meest actuele certificeringnorm van de Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB).*
6. *De deelnemende gemeenten zijn afzonderlijk verantwoordelijk voor de bekostiging van de huisvestingslasten van de bibliotheekvoorziening in de desbetreffende gemeente.*
7. *De deelnemende gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de BackOffice kosten van de bibliotheekvoorziening op basis van de inwoneraantallen, die per jaar geactualiseerd worden.*
8. *De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het stellen van de beleidskaders (de wat-vraag) en de bibliotheek is verantwoordelijk voor het verzorgen van een aanbod dat er aan bijdraagt dat de beleidsdoelstellingen gerealiseerd worden (de hoe-vraag).*
9. *De indexering van de subsidie ten behoeve van de bibliotheekvoorziening wordt door de deelnemende gemeenten afzonderlijk vastgesteld.*
10. *De jeugd (tot 18 jaar) kan gratis lid worden van de bibliotheek.*
11. *De vijf wettelijk geformuleerde functies, die eerder in dit stuk zijn genoemd, vormen de primaire taak van de bibliotheek. Daarnaast zal de bibliotheek de komende jaren een faciliterende rol spelen op verschillende terreinen binnen het sociaal domein. De bibliotheek zal dit op een vraaggerichte wijze vorm geven in afstemming met de betreffende gemeente.*